

Dilemmák, nehézségek, lehetőségek a börtönkutatásokban

Fekete Márta*

DOI: 10.21549/NTNY.32.2021.1.3

Az alábbi írás a börtönben végzett kutatásokban felmerülő nehézségek, dilemmák kérdéskörét igyekszik körüljárni a rendelkezésre álló nemzetközi szakirodalom áttekintésének segítségével. A szövegben tárgyalandó problémacsoportok és etikai aggályok akár gátló tényezőként is felfoghatóak, nem szabad azonban elfelejtkezni arról, hogy milyen módokon segítik a kutatót vizsgálódása tárgyának gondosabb kimunkálásában, ön maga szerepének definiálásában, a kutatás helyszíne adta lehetőségek feltérképezésében. Tehát nem kizárólag akadályként, de előmozdító erőként, lehetőségként is tekinthetünk rájuk a kutatói munkában. Az írás szerves részét képezi az érzelmek szerepének vizsgálata is, melyek azonosítása és megélése szintén „kockázatos” terep a zárt intézeti kutatások esetében, hiszen az itt neveltek nem ritkán együttérzést kiváltó életúttal rendelkeznek, és legtöbbször pontosan tudják, mivel lehet ezt az együttérzést mélyíteni. Kérdés, hogy szabad-e, lehet-e érzelmek nélkül kutatni, és ha nem, hogyan kell azt a határt meghúzni, amikor az érzelmek jelenléte még nem sérti a kutatás objektív mivoltának kitételét?

Kulcsszavak: börtönkutatás, zárt intézeti neveltek, módszertani dilemmák, érzelmek szerepe, kvalitatív kutatás

Bevezetés

Amikor az ember tudományos kutatásra adja a fejét, minden esetben egy sor feltételt végig kell gondolnia vizsgálódása lefolytatásával kapcsolatosan, de ez különösen érvényes akkor, amikor érzékeny témakörben vagy sérülékeny csoportokról (például zárt intézetekben élőkéről) kutatunk, hiszen ekkor az információgyűjtés különleges körültekintést igényel. Az alábbi írásban megpróbáljuk körüljárni, milyen előfeltételei vannak egy börtönben lefolytatott kutatásnak, milyen dilemmákkal és nehézségekkel kell szembesülnünk a kutatás ideje alatt, és mindemellett milyen lehetőségeket rejt magában egy ilyen munka. Az alábbi szakirodalmi áttekintés olyan – főként – nemzetközi szakirodalmakra támaszkodva igyekszik feltárni a választott témát, melyek fókuszában az empátia, az érzelmek, a kutatói kettős szerep és az öndefiniálás fontossága, továbbá ezek értelmezési lehetőségei állnak.

Kutatás és etika

A számos börtönkutatást lefolytatott Kathryn Quina és munkatársai azt mondják, hogy a kutatásban megjelenő etikai dilemmák kérdéskörében az első és legfontosabb észben tartani a „ne árts” alapvetést, vagyis amikor kutatásunkban fordulóponthoz érünk, és el kell döntenünk, hatékonyak legyünk-e inkább, vagy etikusak, minden esetben az erkölcsnek kell győzedelmeskednie (Quina et al., 2015).

A tudományos kutatásokról általánosságban elmondható a következő, már ami az etikai megkötetéseket illeti: minden esetben biztosítani kell a kutatásban történő önkéntes részvételt. Earl Babbie gondolatait kölcsönözve,

* Tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, e-mail: fekete.marta@uni-nke.hu

egy tudományos kutatás a legegyszerűbb formájában (postai vagy telefonos úton történő megkeresések esetén) is egyet jelent a valaki életébe való betolakodással. Ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy egy szociológiai felmérésben gyakran előfordul, hogy a kérdések *érzékeny témákat* feszegetnek, nem is szorul további magyarázatra az önkéntesség kitétele. Ezen kívül ügyelnünk kell válaszadóink védelmére, hogy a kutatás során személyes érdekeik ne sérüljenek. Ennek a *védelemnek* egyik és legjobb módja az *anonimitás* elve. Mind a kérdőíves vizsgálatok, mind az interjúk, megfigyelések során érdemes nagyon komolyan odafigyelni arra, hogy válaszadóink ne legyenek beazonosíthatók (Babbie, 2001).

A zárt intézeti környezet – bármilyen figyelmesen is készítjük elő akár szakmailag, akár etikailag kutatásunkat – e területen is speciálisnak mutatkozik. Az alábbi táblázatból látható, hogy a fent alapvető kívánalomként megfogalmazott elvek akadémiai környezetben bár egyszerűbben betarthatók, a börtön falai között egy sor nehézséget vonnak maguk után.

Akadémiai környezet	Börtön
Akadémiai szabadság	Szigorú kontroll
Kísérleti szigor	Nincs kontroll a külső környezeti körülmények fölött
Egyértelmű önkéntesség	Az önkéntesség elve soha nem egyértelmű
„Önálló életvezetésre alkalmas” válaszadók	Elnyomott, sérülékeny válaszadók
Cél az ismeretbővítés, publikálás	A cél a hatékony vezetés, változás
Kigondolt publikációs folyamat, peer review cikkek	Azonnali visszajelzés az alkalmazhatóság jegyében
Eredmények a jövő szolgálatában	Az eredmények hatással lehetnek az egyének életére

1. táblázat: Egyetemi- és börtönkutatások összehasonlítása (Forrás: Quina et al., 2015)

A fenti (1.) táblázatot olvasva érdemes szem előtt tartani, hogy az akadémiai környezet a listás felsorolásban mutatottnál lényegesen változatosabb. Itt csupán arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a kutatások lefolytatása egyszerűbb akkor, amikor nem sérülékeny válaszadók körében készítünk felmérést. A táblázat egy-egy tétele alapján jól azonosíthatók azok a csomópontok, ahol az etikai szabályok – bármily gondos tervezés ellenére is – sérülhetnek zárt intézeti környezetben. Ilyen például az önkéntesség elvének nem feltétlenül történő teljesülése, hogy az eredmények nem egyértelműen a fogvatartottak életminőségének javulását szolgálják, hogy egyes kutatási termékek akár negatív hatást is gyakorolhatnak a bent lévő egyénekre. Az önkéntesség elvének fontosságára egyébként Quina és munkatársai is rámutatnak, mégpedig, hogy egyértelműen ki kell jelenteni a fogvatartottak részére, hogy a nemet mondás lehetősége számukra is adott – annak ellenére, hogy adott esetben kijelölés, és nem önkéntes jelentkezés útján kerülnek a kutatásba (Quina et al., 2015). Fox és társai a Quina által kijelölt feltételnek a fontosságát szintén aláhúzzák, de hozzáteszik, hogy lényeges elkülöníteni a kutatókat a börtön személyi állományától, mégpedig oly módon, hogy ennek az elkülönítésnek az üzenete ne a széthúzás, *különködés* legyen. Egy példát is hoz Fox saját kutatásából, amikor egy ízben a kutatáshoz – önkéntesen – összesereglett fogvatartotti állományt a felügyeletüket végző tiszt így „köszöntötte”: „Na, hányan akarnak részt venni a *kutatásomban*?” Ekkor a kutatást vezető Foxnak sietve kellett korigálni ezt a beköszönőt, megerősítve a fogvatartottakat abban, hogy ez nem a börtön, hanem egy független kutatócsoport kutatása, így a részvétel – akárki kéri is – minden esetben önkéntes. A helyreigazítást természetesen úgy kell megtenni, hogy azzal a kutató ne ássa alá kapcsolatát a személyi állománnyal, miközben a fogvatartottak bizal-

mát sem veszíti el (Fox et al., 2011). Ugyanez a kutatócsoport számolt be arról, hogy a kutatás alanyainak védelme is meglehetősen sérülékeny zárt intézeti környezetben; a kutatást követően az egyik felügyelő berontott a szobába, és a fogvatartott válla fölött beleolvasott az általa épp kitöltött kérdéssorba. A kutatás vezetőjének ezúttal is közbe kellett avatkoznia: a kérdőívet gyorsan lefordította, a felügyelőt pedig finoman kitessekelte a szobából (Fox et al., 2011). Láthatjuk tehát, hogy mennyi nehezítő körülmény elhárítását kell jó logisztikával és kellő érzékenységgel megoldani, ha a kutató börtönbeli vizsgálódásra adja a fejét.

Nem közvetlenül az etikai határok kérdéskörébe tartozik a kiválasztás, de ezúttal e témán belül térek ki ennek problematikájára. A kutatás megkezdése előtt fontos tisztában lennünk azzal, hogy nem minden fogvatartott rendelkezik azonos szintű írás-olvasási készségekkel. Rendkívül érzékeny téma ez, hiszen a kutatónak úgy kell lefolytatnia a vizsgálódását, hogy ne stigmatizálja jobban a fogvatartottat azáltal, hogy az írni-olvasni tudás képessége alapján szelektál, annál, mint amennyire – státuszánál fogva – egyébként is stigmatizálva van. Fox és munkatársai úgy hidalták át ezt a problémát, hogy nem kérték meg a személyi állományt arra, hogy előre szelektáljanak a fogvatartottak között iskolai végzettségük alapján, és igyekeztek előzetesen olyan egyszerűen megfogalmazott kérdéssort összeállítani, amelynek kitöltése senki számára nem okoz nagy kihívást. Ezen kívül a kérdőívek felvételét önkitöltős módon végezték, ami, bár lényegesen időigényesebb volt így, mégis megadta a fogvatartottnak azt a szabadságot, hogy kényelmetlenségek nélkül, saját tempójukban írják le válaszaikat (Fox et al., 2011). Természetesen ehhez a fajta munkavégzéshez a fogadó intézmény nagyfokú rugalmasságára és időre van szükség. Éppen e konfliktus kiküszöbölésére érdemes a kutatások során inkább kvalitatív (tehát interjú, fókuszcsoport) módszereket igénybe venni, mint kvantitatív (például kérdőíves) stratégiákat alkalmazni. Bár előbbihez nagyfokú kutatói érzékenység és empátia szükséges, mivel, ahogy a Fliegauf Gergely – Ránki Sára írópáros is megfogalmazza, a fogvatartott gyakran pontosan tudja, mi az elvárás vele szemben egy-egy ilyen interjúfelvétel során, ezért a kérdésekre a kívánatos választ adja (Fliegauf & Ránki, 2007).

Kutatás és empátia

A kvalitatív módszerek sorát bővíti a strukturálatlan, vagy más néven mélyinterjú, mely módszert a kutató jó eséllyel fogja használni akkor, ha zárt intézetben végzi kutatását. Amikor kutatásunk célja mélyfúrás végzése a tudattalan rétegekbe, akkor ez a cél kérdőíves módszerek használatával soha nem fog teljesülni. Buda Béla a következőképp fogalmaz: „A szociológiai kutatásokban bevált standardizált kérdőívek, skálák nehézkesen közlik meg az emberekben ezt a réteget, ezért próbálkoztak laza, kötetlen beszélgetéssel, amelyben a kikérdező tudja, hogy miről akar hallani, de azzal kapcsolatban nem tesz fel kérdéseket, hadd beszéljen partnere azokról.” (Buda, 2012, p. 295). Szintén Buda az, aki az empátia és a tudományos kutatások kapcsán hivatkozik az úgynevezett Hawthorne-vizsgálatra, melynek fókuszában az áll, hogy az emberi tényezőknek mekkora szerepük van a szervezeti működésben. A General Electric nevű vállalat egyik üzemében vettek föl a kutatók strukturálatlan interjúkat, melynek eredményeként olyan motivációkat és emberi mozgatórugókat sikerült feltárni a csoport személyközi kapcsolatait és munkavégzési kedvét érintő beállítódását illetően, melyekről gyakorta még maguk a válaszadók sem tudtak (Buda, 2012).

Előfordulhat, hogy a kutató ösztönösen rendelkezik az empatikus működés erényeivel, de ha mégsem, a „harmadik fül”¹ kinövesztése, melynek segítségével tudattalan tartalmak, sorok közt megbúvó üzenetek felfedezésére nyílik lehetőség, nem lehetetlen feladat. Mélyinterjúról következőképpen csak akkor beszélhetünk, ha annak felvételekor és a kapott adatok elemzése során szükségképpen nagyon erősen jelen van az empati-

1. Teodor Reik elnevezése, idézi: Buda (2012, p. 296).

kus hozzáállás. Az a kutató képes jobb eredmények elérésére – hangsúlyozom, a kvalitatív stratégiák használatáról beszélek e helyütt –, aki kellő érzékenységgel, empátiával áll mind interjúalányához, mind pedig a kapott információkhoz azok értelmezése során (Buda, 2012). Az érzelmek jelentőségére a börtönkutatások során egy későbbi bekezdésben még bővebben kitérek.

„Mi és ők”

Fentebb már röviden utaltam a kutatói „politikus” viselkedés fontosságára. A kutatók és a börtönbeli szakemberek közti pozitív kapcsolat kialakítása elengedhetetlen a kutatás zökkenőmentes lefolytatása érdekében. Több nemzetközi börtönkutatás hívja fel a figyelmet arra, hogy a börtönök meglehetősen gyanakvóak lehetnek a kívülről jövőkhöz (jelen esetben a kutatókkal) kapcsolatban, mivel minden egyes megjelenésükben benne van az a félelem, hogy valami olyasmi kerül napvilágra, vagy olyan magyarázattal, ami vagy negatív megítélésben, vagy belső szervezeti konfliktusokban ölt testet. (Broadhead & Rist, 1976; Trulson et al., 2004; Fox et al., 2011). Elkerülhetetlen tehát a tisztelet és az alázat minden dimenzióra kiterjedően, ami megindíthatja a kommunikációt, kölcsönös megértést és elfogadást generálhat a kutató és a személyi állomány között (Fox et al., 2011). Ne felejtjük el, hogy a börtön felügyelői, reintegrációs tisztjei nem egy esetben (sőt, inkább a legtöbben) saját munka-, esetleg szabadidejükből áldoznak a kutató segítségére, kísérgetésére, kérdései megválaszolására, biztonságára. Ahhoz, hogy bizalmi légkör alakuljon ki, és jelenlétünk a szükségesnél ne legyen terheesebb, feltétlenül lényeges kellő kutatói alázattal megérkezni a zárt intézeti környezetbe. Mivel a kívülről jövő személyek minden esetben plusz biztonsági terhet jelentenek a börtönben dolgozók számára, ezért nagyon fontos tisztában lennünk az ott uralkodó írott-íratlan szabályokkal. Csak hogy néhányat említsek ezek közül: a megfelelő öltözék kiválasztásával, vagy a fogvatartottal történő személyes kapcsolat kiépítésének határaival. Soha nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy a kutató elfogadottsága egyenes arányú a vele szemben mutatott kooperáció mértékével (Trulson et al., 2004).

Az érem másik oldala a fogvatartott bizalmának elnyerése. Rendkívül fontos a kutatónak definiálnia saját magát, mielőtt belép a zárt intézetbe. Ki ő, miért jött, hova tartozik? Amint ez az öndefiníció megszületik, rögtön egyszerűbb lesz a bizalom kiépítése a fogvatartottal is. Korábban, az etikai szabályok betartása kapcsán utaltam arra, hogy melyek azok a (finom) módok, melyek használatával távolságot tudunk tartani a kutatói csoport és a börtönbeli személyi állomány között. A fogvatartottak számára ritkán válik teljesen világossá az, hogy mi, kutatók, miért vagyunk ott, és azokról, amiket kérdezzünk, vagy amiket ők válaszolnak, ki fog értesülni, milyen módokon és értelmezésben? A fogvatartotti csoport összetételétől is függ természetesen, hogy mennyire „kontrollálható”, hívható együttműködésre. Fox és kutatótársai beszámolnak például arról, amikor egy 38 fős, férfi fogvatartottakból álló csoportot könnyebb volt „kordában tartani”, mint egy 20 fős, női elítéltekből állót (Fox et al., 2011). Valószínűsíthetjük, hogy egy fiatalokból álló osztály hasonlóan a „nehezen kezelhető” csoportok sorát bővítené.

Visszatérve az eredeti felvetésre, tehát a *kívülálló – egy közülünk* dichotómia fontos szegmense a zárt intézeti kutatásoknak. Jewkes arra hívja fel a figyelmet, hogy egy ponton a kutatónak mind fizikailag, mind pozícióját tekintve a fogvatartott és a személyi állomány közé kell helyeznie saját magát, ami romboló hatású lehet a mindkét oldallal való gyümölcsöző kapcsolat kialakítása szempontjából (Jewkes, 2011). Valószínűleg kellő empátiával, az írott-íratlan szabályok érzékeny betartásával ezek a távolságok csökkenthetők, azonban összességében elmondhatjuk, hogy a kintről jövő ember kettős természete, függetlensége, mégis függősége alapvető nehézséget jelent a kutatások sikeres lefolytatása tekintetében. Több kutató, köztük Jewkes is beszámol arról, hogy egy börtönben, ahol többhetes etnográfiai kutatást végzett, a kezdeti zökkenők ellenére a kutatás vége

felé alakult ki vele szemben az „egy közülünk” elfogadó nézete, az „egy közülük” elutasítását felváltva (Jewkes, 2011). Ebből láthatjuk, hogy nem lehetetlen küldetésről van szó, „csak” kellő önismeretet, finom óvatosságot, érzékenységet igényel az a folyamat, ahogyan a kutató a börtönkörnyezetbe megérkezik.

Kutatóként arra is fel kell készülnünk, hogy esetleg nem annyi, vagy nem olyan „minőségű” választ kapunk feltett kérdéseinkre, mint várjuk vagy szeretttük volna. Ilyen esetekben érdemes B-tervet készíteni.

Az érzelmek szükségessége – Az érzelmek szükségessége?

Alison Liebling kriminológus, kutató így nyilatkozott egyszer: „A fájdalom hiánya a kvantitatív kutatások eredményeit olvasva mindig is kiábrándítóan hatott rám. Bármilyen emberi környezetben kutatást végezni érzelmek nélkül..., ezt majdhogynem lehetetlen küldetésnek tartom. És különösen annak tartom akkor, amikor zárt intézetekről beszélünk. Az érzelmek – tartozzanak bár fogvatartotthoz, dolgozóhoz, kutatóhoz – kivételes vezetői lehetnek egy kutatásnak, s nem utolsó sorban, értékes információforrásként is szolgálnak.” (Liebling, 1999, p. 149). Szintén Lieblinghez köthető az a meglátás, hogy egy börtönkutatás szükségképpen felkavaró, és megbolygatja az ember lelki világát. Arról számolt be, hogy amikor börtönkutatásokat végzett, a felgyülemlett stressz levezetéseképp többet dohányzott, többet ivott, többet káromkodott a szokásosnál (Liebling, 1999). Természetéből adódóan nehéz terület ez, hiszen aki bent van, akár dolgozóként, akár fogvatartottként, akár rövidebb ideig „pusztán” kutatóként, olyan lelki mélységeket-magasságokat élhet meg, vagy gyakran olyan nehezen emészthető dolgokat láthat, hogy azt szinte lehetetlen átadni, kimondani (olyannak, aki nem érintett, ezért szükségképpen nem is értheti), letenni másképp, mint önkárosító magatartások gyakorlásával, még ha csak ideiglenesen is vannak ezek jelen az életünkben. Persze ez nem főszabály, pusztán egy lehetőség, viszont az egészen biztos, hogy egy-egy megrázóbb beszélgetés után fontos szerep jut a kutatók ventilálásának. Különösen nehéz terep a börtöné. És különösen nehéz egyébként akkor is, amikor a kutató a fogvatartotthoz közel szeretne kerülni. Hogyan lehetséges valakihez közel kerülni, akihez nem szabad közel kerülni? Hogyan lehetséges valakihez közel kerülni, aki évek óta a társadalomtól izoláltan él? Aki stigmatizált, ahhoz szokott, hogy rá, az ő véleményére nem kíváncsi senki? Segítség lehet ebben a kívülről jött ember karaktere és jellemzői: kicsit olyan, mint otthon, kicsit olyan, mint a szabadság, kicsit nem olyan, mint egy fogvatartott (Bosworth et al., 2005). Megtehetjük azt, hogy az emberekre – dolgozóra és elítélte egyaránt – pusztán statisztikai adatként tekintünk. A kutatókkal szemben amúgy is alapvető elvárás az eredmények objektív értékelése, illetve, alapvetően az objektív megfigyelői szerep kialakítása, és az intézményben őrzött fogvatartott *egyébként is hozzá van szokva* ahhoz, hogy léte „leárazott és fertőzött” (Goffman, 1959, p. 3; idézi Schlosser, 2008, p. 1500), miért ne tehetnénk meg, hogy pusztán számmá redukáljuk őt és a vele foglalkozó állományt? Az ironia szándékos, hiszen rendkívül nehéz, és több börtönkutató ezzel kapcsolatos nézőpontját összefoglalva nem is érdemes érzelmek nélkül vizsgálni ezt a világot. Vissza kell hozni, *vissza kell integrálni* az emberséget ebbe a világba – fogalmaz Jewkes (Jewkes, 2011). Ugyanő fogalmazza meg meglepettségét azzal kapcsolatban, hogy az érzelmek mennyire hiányoznak a börtönkutatásokból annak ellenére, hogy Goffman már több, mint fél évszázaddal ezelőtt – 1959-es művében – kitért az érzelmek elhanyagolhatatlanságára, történetesen arra, hogy az egyén érzelmei minden esetben magukban hordozzák öndefinícióját, önmaga kitárulkozását akkor, amikor másokkal interakcióba kerül (Jewkes, 2011). Ezt a „kockázatot” – e sorok írója szerint – egy kutatónak vállalnia kell. Bosworth a kriminológia kritikáját fogalmazza meg, amikor az érzelmek hiányára reflektál: „A kriminológusok munkájában megvan az a tendencia, hogy *érzéketlen* módon kezelik az általuk felvett adatokat. Ennek eredményeként a börtönkutatások hideggé, számszerűsítetté, sebészi pontosságúvá váltak. [...] Marad csak a statisztika, az embertelenség, a szenvedélytől mentesség.” (Bosworth et al., 2005, p. 259). Ennek orvoslására Ferrell azt javasol-

ja, hogy szükségképpen „vissza kell vezetni” az embert a kutatóba, az emberséget a kutatásba: legyen reflektív, önéletrajzi, érzékeny, megértő (Ferrel, 1998). Természetesen érdemes mindezeket úgy alkalmazni, hogy az ne menjen a kutatói objektivitás, az adatok tisztaságának rovására.

Zárógondolatok

Bízom benne, hogy a fenti rövid összefoglalóval sikerült megvilágítani azokat a csomópontokat, amelyek ismeretével egyértelművé válik, hogy börtönben kutatni mennyire összetett problémát jelent, kezdve a terep milyenségétől, a bejutást övező kihívásokon és a kapcsolatok kialakításának nehézségein, az ott átélt stresszes vagy szorongató élmények feldolgozásán át, a megfelelő szavak kiválasztásáig, számtalan megfontolandó és megoldásra váró feladat áll a kutató előtt. Fel kell készülni az érzelmi hullámvasútra: lelki turbulenciára, torokszorító történetekre, nehéz pillanatokra. Ugyanakkor az is egészen biztos, hogy a börtönkutatásokat övező számtalan dilemma és nehézség ellenére nagyon sok lehetőséget rejt ez a világ – erre is igyekeztem a fenti sorokban kellően rávilágítani. Az esetleges konfliktusos helyzetek ellenére így egy zárt intézeti kutatás pozitív találkozásokkal és érzésekkel övezett, életerőt adó tapasztalat is lehet, nem beszélve számtalan lehetséges új kutatási eredmény kinyeréséről, melyek adott esetben a rendszer és a bent élők és dolgozók életminőségének javulását is szolgálhatják.

Irodalom

1. Babbie, E. (2001). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.
2. Bosworth M., Campbell, D., Demby, B., Ferranti, S. M., & Santos, M. (2005). Doing Prison Research: Views from Inside. *Qualitative Inquiry* 11., 249–264.
3. Buda, B. (2012). *Empátia. A beleélés lélektana. Folyamatok, alkalmazás, új szempontok*. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan
4. Broadhead, R. S. & Rist, R. C. (1976). Gatekeepers and the Social Control of Social Research. *Social Problems*, 23(3), 325–336.
5. Ferrell, J. (1998). Criminological *Verstehen*. Inside the Immediacy of Crime. In Ferrell, J. & Hamm, M. (Eds.). *Ethnography at the Edge* (pp. 20–42). Boston, MA: Northeastern University Press.
6. Fliegauf, G. & Ránki, S. (2007). *Fogva tartott gondolatok*. Budapest: L'Harmattan
7. Fox, K., Zambrana, K., & Lane, J. (2011). Getting In (And Staying In) When Everyone Else Wants to Get Out: 10 Lessons Learned from Conducting Research with Inmates. *Journal of Criminal Justice Education*, 22(2), 304–327.
8. Jewkes, Y. (2011). Autoethnography and Emotions as Intellectual Resources: Doing Prison Research Differently. *Qualitative Inquiry*, 18(1), 63–75.
9. Liebling, A. (1999). Doing Research in Prison: Breaking the Silence? *Theoretical Criminology*, 3(2), 147–173. DOI: 10.1177/2F1362480699003002002
10. Quina, K., Garis, A. V., Stevenson, J., Garrido, M., Brown, J., Richman, R., Renzi, J., Fox, J., & Mitchell K. (2008). Through the Bullet-Proof Glass: Conducting Research in Prison Settings. *Journal of Trauma and Dissociation*, 8(2), 123–139.
11. Schlosser, J. A. (2008). Issues in Interviewing Inmates: Navigating the Methodological Landmines of Prison Research. *Qualitative Inquiry*, 14(8), 1500–1525. DOI: 10.1177/1077800408318325
12. Trulson, C. R., Marquart, J. W., & Mullings, J. L. (2004). Breaking in: Gaining Entry to Prison and Other Hard-to Access Criminal Justice Organizations. *Journal of Criminal Justice Education*, 15(2), 451–478. DOI: 10.1080/10511250400086071

Dilemmas and Possibilities in Prison Research

This present study is an overview of international articles that aim to focus on dilemmas lingering over research projects conducted in closed institutions. These are, for example, the questions of voluntariness or the us – them dichotomy. One often tends to see these ethical dilemmas or difficulties solely as obstacles in the way of the research, however they could add a great deal to it as well especially when it comes to a clear-cut elaboration of the subject matter or the definition of the researcher's own persona, as well as mapping the underlying possibilities of the research site itself. Another very important part of the text is to explore the role of emotions in prison research. Identifying and displaying emotions can be risky when conducting a prison research. The question is: can we, should we explore a phenomenon in closed institutions without emotions? And if the answer is no, where is that boundary when the presence of emotions does not violate the condition of objectivity of the research?

Keywords: prison research, corrections, closed institutions, dilemmas in research, the role of emotions, qualitative research